

Історія

УДК 37.017:94

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15264791>

Аналіз ефективності інноваційних методів у викладанні історії в українських закладах вищої освіти

Кушнір Ярослав Вікторович,

викладач кафедри фундаментальних юридичних дисциплін,
ПВНЗ «Буковинський університет», м. Чернівці, Україна,
<https://orcid.org/0009-0006-2427-4796>

Галицька-Дідух Тамара Вячеславівна,

кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України і методики викладання історії, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-0950-5182>

Головата Оксана Олександрівна,

викладач кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи,
Центральноукраїнський національний технічний університет,
м. Кропивницький, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-2232-819X>

Прийнято: 02.04.2025 | Опубліковано: 22.04.2025

Анотація. У статті здійснено дослідження інноваційних методів викладання історії в українських закладах вищої освіти, зокрема вивчення їх

впливу на розвиток критичного мислення та творчих здібностей здобувачів освіти. Метою роботи є аналіз сучасних інноваційних підходів до викладання історії, їх ефективність у формуванні основних навичок у здобувачів освіти та визначення перспектив для покращення освітнього процесу. З'ясовано, що застосування інноваційних методів суттєво підвищує рівень зацікавленості здобувачів освіти в навчанні, активізує їхню участь в освітньому процесі, сприяє кращому засвоєнню матеріалу. Визначено, що використання цифрових технологій дозволяє створити більш інтерактивне та привабливе освітнє середовище, яке дає можливість здобувачам освіти візуалізувати історичні події та глибше занурюватися в навчальний матеріал. Застосування інтерактивних методів дає змогу значно підвищити рівень взаємодії здобувачів освіти з викладачем та одногрупниками, що створює позитивну атмосферу для обміну думками та сприяє формуванню критичного мислення. Упровадження таких підходів вимагає змін в освітніх програмах, а також активної підтримки з боку адміністрації закладів вищої освіти. Крім того, важливо враховувати потреби здобувачів освіти в розвитку практичних навичок і їхню готовність до самостійної роботи. Висновки дослідження підкреслюють нагальну потребу в інтеграції інноваційних методів в освітній процес як основного інструменту підвищення якості освіти та розвитку основних компетенцій у здобувачів. Проте для досягнення максимальної ефективності надзвичайно важливим є забезпечення належної підготовки педагогічних працівників до використання сучасних технологій, а також подолання технічних труднощів, що можуть виникнути в процесі їх упровадження.

Ключові слова: інноваційні методи, викладання історії, цифрові платформи, моделювання, гейміфікація, міждисциплінарні підходи, критичне мислення.

**Analysis of the Effectiveness of Innovative Methods in Teaching History at
Ukrainian Universities**

Yaroslav Kushnir,

Lecturer at the Department of Fundamental Legal Disciplines, State Higher
Educational Institution “Bukovyna University”, Chernivtsi, Ukraine,
<https://orcid.org/0009-0006-2427-4796>

Tamara Halytska-Didukh,

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor of the Department of
History of Ukraine and Methods of Teaching History, Vasyl Stefanyk
Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-0950-5182>

Oksana Holovata,

Lecturer, Department of History, Archeology, Information and Archival
Affairs, Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyi, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0003-2232-819X>

***Abstract.** The article studies innovative methods of teaching history in Ukrainian higher education institutions, in particular, studying their impact on the development of critical thinking and creative abilities of students. The purpose of the work is to analyze modern innovative approaches to teaching history, their effectiveness in forming basic skills in students and identifying prospects for improving the educational process. To achieve the goal, a number of scientific methods were used, in particular, analysis, synthesis, comparison and generalization of the results obtained. The article found that the use of innovative methods*

significantly increases the level of interest of students in learning, activates their participation in the educational process, and contributes to better assimilation of the material. It was determined that the use of digital technologies allows creating a more interactive and attractive educational environment that allows students to visualize historical events and immerse themselves more deeply in the educational material. The use of interactive methods allows to significantly increase the level of interaction between students and their teacher and classmates, which creates a positive atmosphere for exchanging ideas and promotes the formation of critical thinking. The implementation of such approaches requires changes in educational programs, as well as active support from the administration of higher education institutions. In addition, it is important to take into account the needs of students in the development of practical skills and their readiness for independent work. The conclusions of the study emphasize the urgent need to integrate innovative methods into the educational process as the main tool for improving the quality of education and developing basic competencies in students. However, to achieve maximum efficiency, it is extremely important to ensure proper training of teachers in the use of modern technologies, as well as overcoming technical difficulties that may arise during their implementation.

Keywords: *innovative methods, teaching history, digital platforms, modeling, gamification, interdisciplinary approaches, critical thinking.*

Постановка проблеми. Сучасна освіта перебуває в умовах динамічних змін, спричинених як технологічним прогресом, так і трансформаціями суспільства, що зумовлює необхідність адаптації освітніх процесів до нових викликів. Викладання історії в закладах вищої освіти є однією з тих сфер, де виникає гостра потреба в інноваційних підходах, здатних активізувати освітній

процес, підвищити зацікавленість здобувачів освіти та розвинути їхні аналітичні й критичні компетентності.

Основним викликом є недостатня інтеграція сучасних педагогічних технологій у викладання історичних дисциплін, що часто зводить процес навчання до механічного запам'ятовування дат і фактів без належного усвідомлення зв'язків між минулим і сучасністю. Це призводить до поверхового сприйняття історії як дисципліни, яка втрачає свою значущість у контексті глобальних викликів і потреб сучасного суспільства.

Актуальність проблеми зумовлена необхідністю розвитку в здобувачів освіти навичок критичного мислення, що є однією з основних компетенцій в сучасному світі. Зміни в педагогічній парадигмі, такі як перехід від традиційних лекцій до інтерактивних методів, сприяють формуванню глибшого розуміння історичних процесів і здатності аналізувати їхній вплив на сьогодення.

Подальше вивчення цієї теми є значущим у контексті глобальних тенденцій модернізації освіти. Дослідження інноваційних методів викладання історії сприятиме як розвитку теоретичних засад педагогіки, так і вдосконаленню практичних аспектів підготовки фахівців, здатних ефективно працювати у швидко змінюваному світі. Водночас це допоможе створити модель навчання, яка відповідатиме вимогам сучасних здобувачів освіти, забезпечуючи їхні потреби в якісних, актуальних та практично орієнтованих знаннях.

Таким чином, дослідження цієї проблеми дасть можливість не лише осмислити нові підходи до викладання історії, але й забезпечить вагомий внесок у розробку інноваційних педагогічних рішень, здатних відповісти на виклики сучасності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження ефективності інноваційних методів у викладанні історії в українських закладах вищої освіти показують, що інтеграція новітніх технологій суттєво впливає на якість навчального процесу. Так, у роботі О. Г'євка та Н. Макогончук, акцентується на використанні дистанційних та інтерактивних методів, які дозволяють зберігати інтерес здобувачів до предмета та активізувати їхнє навчання через використання онлайн-платформ та електронних ресурсів. Автори вказують на те, що дистанційне навчання вимагає застосування нових підходів, що забезпечують ефективну взаємодію між викладачем і здобувачами [1].

Особливу роль у розвитку інноваційних методик відіграє дослідження Н. В. Артикуци, в якому підкреслюється важливість інтерактивних методів для розвитку критичного мислення та активної участі здобувачів в освітньому процесі [2]. Авторка наголошує на застосуванні інтерактивних технологій та комунікаційних інструментів, що сприяє покращенню засвоєння матеріалу в юридичних дисциплінах, зокрема в контексті викладання історії права.

Науковиця Ю. В. Бистрова досліджує інноваційні методи навчання у вищій школі України, зокрема використання інтернет-ресурсів та електронних підручників. Учена підкреслює важливість інтерактивних методів для залучення здобувачів до активного обговорення тем та розвитку критичного мислення [3].

Значну увагу проблемі інтеграції інноваційних технологій у викладання історії приділяє також С. Г. Черевичний, який застосовує SWOT-аналіз для оцінки ефективності підготовки майбутніх учителів історії. Автор виокремлює переваги й недоліки сучасних методів викладання та пропонує конкретні рекомендації щодо їх вдосконалення [4]. За його словами, впровадження

новітніх технологій здатне значно підвищити якість освіти та полегшити процес навчання.

Науковиця І. І. Романько, досліджуючи використання дистанційних технологій у викладанні історії авіації, підтверджує ефективність таких методів для покращення засвоєння навчального матеріалу. Авторка зазначає, що дистанційне навчання дозволяє залучити здобувачів до активної роботи, а використання спеціалізованих платформ для історичних дисциплін сприяє кращому розумінню предмета [5].

Дослідники О. Ю. Коновалов, В. С. Ульянова, Л. А. Снедкова вивчають застосування методу Сааті для аналізу ефективності різних форм навчання в ЗВО. Вони порівнюють традиційне, змішане та дистанційне навчання, оцінюючи їхню ефективність для розвитку критичних і аналітичних навичок здобувачів [6].

Європейську практику використання сучасних інновацій у викладанні історичного матеріалу учням з особливими освітніми потребами аналізують Л. А. Співак, Н. А. Гіренко, Я. О. Співак [7].

У контексті нашого дослідження важливим є врахування сучасних підходів до освіти, зокрема STEM-технологій. У роботі М. М. Москалюка, Н. В. Москалюк, І. Б. Прокопів, М. Я. Кравець та А. Р. Яреми «Актуальність застосування STEM-технологій в навчальному процесі» підкреслено значущість інтеграції цих методів у сучасну освітню практику [8].

Науковці О. Пінчук та Л. Лупаренко в статті «Дидактичний потенціал використання цифрового контенту з доповненою реальністю» акцентують на можливостях доповненої реальності (далі – AR) у навчанні, що має значний потенціал і для викладання історичних дисциплін [9].

Автори А. Г. Фегелі (A. G. Fegely), Х. Н. Хаган (H. N. Hagan), Г. Х. Варрінер (G. H. Warriner) розглядають потенціал використання

віртуальної реальності (далі – VR) у поєднанні з дослідницьким навчанням, що є особливо актуальним для історичної освіти [10].

Таким чином, сучасні дослідження підтверджують, що інноваційні методи, зокрема інтерактивні технології, дистанційне навчання та використання сучасних цифрових інструментів, істотно покращують ефективність викладання історії в українських закладах вищої освіти, роблячи процес навчання більш динамічним та привабливим для студентів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значні досягнення в дослідженні інноваційних методів викладання історії, особливо в умовах дистанційного навчання, залишаються важливі питання, що потребують подальшого вивчення. Методологічні підходи до інтеграції інноваційних технологій в освітній процес є недостатньо розробленими, а самі технології не адаптовані до специфіки вітчизняної освіти. Хоча значна частина досліджень зосереджена на впровадженні цифрових інструментів, недостатньо уваги приділено ефективним методам оцінки їхнього впливу на процес навчання історії, зокрема в контексті розвитку критичного мислення.

Прогалина в методології також стосується відсутності єдиних підходів до оцінки результативності інтеграції нових технологій, зокрема в аспекті їхнього довготривалого впливу на успішність здобувачів вищої освіти й здатність застосовувати знання на практиці. Питання адаптації навчальних матеріалів до дистанційних платформ, а також ефективного переформатування традиційних підходів в інтерактивну форму, що забезпечує високу якість навчання, залишаються відкритими.

Розв'язання цих питань є важливим для розвитку науки та практики вищої освіти й дозволить створити адаптовану та ефективну систему викладання історії в умовах сучасних технологій, яка відповідатиме вимогам суспільства.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження ефективності застосування інноваційних методів навчання у процесі викладання історії з використанням сучасних освітніх технологій, зокрема в умовах дистанційного навчання.

Завдання дослідження:

- 1) проаналізувати наявні підходи до використання цифрових технологій у викладанні історії, зокрема в контексті дистанційної освіти;
- 2) визначити основні переваги, проблеми та обмеження сучасних методів викладання історії з використанням цифрових платформ.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній освіті впроваджуються не лише закордонний досвід і передові інновації, а й отримують нове осмислення та застосування педагогічні ідеї минулих епох. Історики вважають важливим не лише фіксувати важливі здобутки сучасності, а й встановлювати хронологічні паралелі з минулими періодами [11, с. 37].

Після здобуття незалежності в 1991 році Україна почала формувати власну систему вищої освіти, отримавши у спадок освітню систему СРСР із її недоліками, такими як централізація та недостатнє фінансування. У 90-х роках відбулася реорганізація інститутів в університети, а також було запроваджено ступеневу систему підготовки фахівців (молодший спеціаліст, бакалавр, спеціаліст, магістр). Важливим етапом стала ухвала нового Закону України «Про вищу освіту» 1 липня 2014 року, що набув чинності 6 вересня 2014 року. Цей закон визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування вищої освіти та сприяє співпраці між державними органами, бізнесом і університетами для підготовки конкурентоспроможних фахівців, необхідних для інноваційного розвитку країни [12].

У цьому контексті впровадження інноваційних методів стало основним інструментом для вдосконалення освітнього процесу та підвищення його

ефективності. Інноваційні методи – це сучасні педагогічні підходи, що базуються на інтерактивності, адаптивності та активному залученні здобувачів освіти у навчання. Їхньою основною метою є формування критичного мислення, розвиток творчих здібностей та підвищення мотивації. Вони виникли як відповідь на виклики сучасного світу, де традиційні підходи часто втрачають актуальність. Інноваційні методи, зокрема використання цифрових технологій, міждисциплінарного підходу, практичної спрямованості, а також таких підходів, як рольові ігри, проєктне навчання, кейс-метод і гейміфікація, стали невід’ємною частиною сучасної освіти. У викладанні історії ці інструменти допомагають зробити навчальний матеріал більш доступним і цікавим для здобувачів освіти, сприяючи глибшому розумінню складних історичних процесів і явищ. Інноваційність у навчанні передбачає не лише застосування новітніх технологій, а й творчий підхід педагогів до побудови занять, що є особливо важливим у гуманітарних дисциплінах, таких як історія.

Інноваційні методи навчання можна класифікувати за кількома критеріями. Наприклад, за формою організації діяльності виділяють колективні методи, які передбачають спільну роботу групи, індивідуальні, спрямовані на виконання особистих завдань, та групові, що об’єднують здобувачів освіти в команди для розв’язання спільних завдань. З технічного погляду, методи можуть базуватися на інтерактивних технологіях, цифрових інструментах і мультимедійних платформах. Також методи класифікують за метою використання: теоретичні (для засвоєння базових знань), практичні (для застосування отриманої інформації) та дослідницькі (орієнтовані на розвиток навичок аналізу та експериментування).

Ефективність інноваційних методів у викладанні історії визначається їхньою здатністю активізувати освітній процес і забезпечувати краще засвоєння матеріалу. Здобувачі освіти, які навчаються за допомогою таких

методів, демонструють глибше розуміння теми, більш розвинені аналітичні навички та здатність до критичного мислення. Педагогічні експерименти підтверджують ефективність таких підходів, зокрема використання мультимедійних платформ і цифрових інструментів для створення навчальних матеріалів, що відповідають індивідуальним потребам здобувачів освіти та сприяють формуванню стійкого інтересу до історії. Наприклад, інтеграція віртуальних екскурсій, історичних симуляцій та інтерактивних карт дозволяє зробити навчання більш наочним і захопливим. Завдяки цьому підвищується мотивація до вивчення предмета, формуються навички самостійного пошуку інформації, аналізу історичних джерел і побудови аргументованих висновків. Отже, інноваційні методи не лише урізноманітнюють освітній процес, а й суттєво підвищують його результативність.

Інноваційні методи навчання значно розширюють можливості для ефективної взаємодії здобувачів освіти та педагогів, забезпечуючи кращі результати засвоєння матеріалу. Одним із прикладів таких методів є платформа Kahoot!, яка в безкоштовній версії дозволяє учасникам обирати правильні відповіді з кількох варіантів або визначати правильність тверджень [13, с. 88–89]. Завершення тесту супроводжується відображенням рейтингу учасників, що сприяє мотивації та створює елемент змагання. Більшість здобувачів вищої освіти вважають Kahoot! корисним інструментом для оцінювання.

Серед основних інтерактивних методів навчання виокремлюють дискусії, дебати та мозкові штурми, які ефективно сприяють розвитку комунікативних навичок і критичного мислення. Значне місце посідають і методи, що базуються на використанні сучасних технологій, зокрема мультимедійні презентації, віртуальна реальність та освітні онлайн-платформи. Проектне навчання орієнтоване на командну діяльність над реальними або імітаційними завданнями, що дозволяє формувати навички

співпраці та відповідальності. Ігрові методи – гейміфікація, симуляції, рольові ігри – створюють неформальне освітнє середовище, у якому здобувачі освіти засвоюють знання через активну участь. Кейсові методи спрямовані на аналіз конкретних ситуацій і пошук оптимальних рішень, розвиваючи практичне мислення. Дослідницькі методи, відповідно, стимулюють самостійний аналіз інформації. Наприклад, історичні реконструкції та аналіз джерел ефективно застосовуються у викладанні історії, сприяючи глибшому розумінню подій минулого. Запровадження STEM-технологій у навчання історії підвищує ефективність засвоєння матеріалу, водночас розвиваючи аналітичне мислення, креативність і міждисциплінарне бачення з урахуванням індивідуальних можливостей кожного здобувача освіти [8, с. 595].

У сучасному освітньому середовищі викладач перестає бути лише джерелом знань. Його основна функція – навчати здобувачів освіти шукати, аналізувати й використовувати інформацію. Важливу роль у цьому процесі відіграють електронні інструменти, які полегшують проведення онлайн-тестування та інших форм оцінювання. Наприклад, Google Forms є зручним для простих опитувань, однак для спеціалізованих тестів доцільно використовувати платформи, такі як Moodle або MyTest. Розробка таких тестів потребує значного часу та дотримання критеріїв правильності, валідності й логічності [14, с. 83].

У європейських країнах активно застосовуються технології віртуальної та доповненої реальності, які сприяють підвищенню якості навчання й залученню здобувачів освіти до активної навчальної діяльності. Упровадження цих технологій в українській освіті є важливим кроком, здатним змінити традиційні методи навчання.

Доповнена та віртуальна реальність відкривають нові можливості для навчання, однак мають суттєві відмінності. Технології AR інтегрують цифрову

інформацію (зображення, відео, текст, графіку) в реальне середовище, що дозволяє здобувачам освіти взаємодіяти з матеріалом за допомогою смартфонів або планшетів. Водночас VR створює повністю штучний віртуальний світ, у якому користувач може перебувати завдяки спеціальним пристроям, таким як шоломи або VR-окуляри. Інноваційні технології у викладанні історії дозволяють здобувачам освіти поринути у віртуальне минуле, наприклад, до епохи України-Русі чи доби Козацької України. Це сприяє емоційному залученню та інтерактивному засвоєнню навчального матеріалу.

Використання VR у викладанні історії дозволяє здобувачам занурюватися в минулі епохи, досліджувати відтворені історичні події та місця, що сприяє кращому розумінню історичних процесів. Змішане навчання, яке поєднує традиційні методи з цифровими технологіями, дає можливість оптимізувати освітній процес, роблячи його гнучкішим і доступнішим [10, с. 522].

Доповнена реальність дозволяє створювати інтерактивні візуалізації історичних подій, 3D-моделі артефактів, реконструкції міст і битв, що сприяє глибшому розумінню матеріалу та підвищує рівень залученості студентів [9, с. 51].

Застосування AR-контенту у викладанні історії сприяє розвитку аналітичного мислення, активізує самостійну дослідницьку діяльність та формує більш стійкі знання завдяки візуальному та інтерактивному підходу. Використання цифрового контенту з доповненою реальністю як одного з інноваційних методів викладання історії є перспективним напрямом, що дозволяє підвищити якість освіти та адаптувати її до сучасних потреб студентів. Зокрема, у статті М. Б. Гарсії (M. B. Garcia) розглядається використання AR для покращення викладання історії, зокрема періоду

американської колонізації на Філіппінах. Автор розробив мобільний додаток під назвою Historic Augmented Reality Application (HARA) [15]. Дж. М. Мосс (J. M. Moss) досліджує застосування технологій віртуальної та доповненої реальності для археологічної візуалізації [16]. Ще в одному дослідженні автори вивчають використання технологій VR в археологічних музейних виставках, зокрема в інтерактивних VR-симуляціях неолітичного поселення [17].

Сучасний освітній процес в Україні потребує педагогів, які вміють впроваджувати активні методи навчання. Такі підходи, як ділові ігри, круглі столи, кейс-методи, фасилітація і скрайбінг, активізують взаємодію між здобувачами освіти та викладачами.

Міждисциплінарні підходи відіграють важливу роль у навчанні, зокрема у викладанні історії. Інтеграція історичних тем із соціологією, культурологією та економікою дозволяє здобувачам освіти побачити взаємозв'язки між різними галузями знань. Наприклад, аналіз історичних подій через призму економічних теорій допомагає зрозуміти вплив економічних факторів на політичні рішення. Такий підхід забезпечує комплексне бачення історичних явищ у ширшому соціокультурному контексті.

Особливе місце посідають рольові ігри, які моделюють різноманітні ситуації. Вони стимулюють творчу активність, сприяють розвитку критичного мислення та формують позитивну емоційну атмосферу. Такі методи також дають змогу здобувачам освіти навчатися через проєктну діяльність, аргументуючи позиції й сприймаючи думки інших [18, с. 134–135].

Ігрові методи навчання створюють безстресову атмосферу, що стимулює розумову активність та розвиток комунікативних навичок. Вони також допомагають розвивати здатність до прийняття рішень та розв'язання проблем. Метод «круглого столу» є ефективним інструментом для формування здатності

до конструктивної дискусії. Під час обговорень здобувачі освіти розвивають навички логічного мислення, обґрунтування своїх ідей та захисту переконань, що робить цей метод незамінним у викладанні дисциплін, орієнтованих на аналіз і критичне мислення, таких як історія.

Серед інноваційних методів навчання на особливу увагу заслуговує скрайбінг – процес візуалізації інформації в режимі реального часу. Цей підхід забезпечує подання навчального матеріалу у структурованому та наочному форматі шляхом використання символів, схем і графічних зображень [19, с. 226]. Використання скрайбінгу на заняттях з історії дає змогу моделювати складні історичні події та процеси, зокрема аналізувати етапи розвитку певних країн чи цивілізацій, відображати політичні та економічні трансформації через графічні інтерпретації. Застосування скрайбінгу сприяє підвищенню рівня засвоєння інформації, активізації когнітивної діяльності та формуванню асоціативних зв'язків, що, відповідно, підвищує ефективність освітнього процесу.

Застосування інтерактивних ігор та скрайбінгу сприяє інтеграції сучасних технологій у освітній процес, що підвищує рівень зацікавленості здобувачів освіти, сприяє формуванню мотивації до навчання та забезпечує глибше засвоєння навчального матеріалу. Таким чином, інноваційні методи й технології забезпечують сучасний підхід до викладання, де інтерактивність, емоційне залучення й доступ до цифрових ресурсів стають основою ефективного навчання.

Сторітелінг як інноваційний метод викладання історії в закладах вищої освіти полягає у використанні наративної техніки для передачі навчального матеріалу через історії, що допомагають здобувачам краще розуміти історичні події та процеси. Цей метод дозволяє створювати емоційно насичені, змістовні наративи, що сприяють глибшому залученню здобувачів до освітнього

процесу, активізуючи їхню уяву та критичне мислення. Використання сторітелінгу в навчанні історії дає можливість представити факти не як сукупність сухих даних, а як частину ширшого наративу, що включає мотиви, конфлікти та персонажів і допомагає краще усвідомити причини та наслідки історичних подій [20, с. 5]

Кейс-метод (case study) є одним із ефективних інноваційних підходів до викладання історії в закладах вищої освіти. Цей метод передбачає аналіз конкретних історичних ситуацій, подій або постатей на основі документальних джерел, що сприяє глибшому розумінню історичних процесів і формуванню критичного мислення в здобувачів освіти. Характерною рисою є моделювання проблемних ситуацій на основі реальних фактів [21, с. 27].

Історичний дискурс-аналіз є інноваційним методом, який застосовується на заняттях з історії в закладах вищої освіти для дослідження формування історичних наративів та інтерпретації подій у різних соціально-культурних і політичних контекстах. Він дозволяє здобувачам освіти не лише опанувати фактичний матеріал, але й глибше аналізувати тексти, такі як офіційні документи, пресу та мемуари, виявляючи, наприклад, приховані ідеологічні конструкції, що впливають на сприйняття подій і персоналій. Застосування дискурс-аналізу сприяє розвитку критичного мислення, допомагає здійснювати порівняльний аналіз історичних джерел та створює міждисциплінарне середовище для формування комплексного розуміння історії, що є важливим для підготовки майбутніх фахівців.

Метод моделювання історичних процесів є ефективним інструментом для розвитку в здобувачів освіти навичок створення власних реконструкцій історичних подій, що сприяє глибшому розумінню причинно-наслідкових зв'язків. Цей підхід стимулює аналіз складних історичних процесів та ухвалення рішень на основі історичних даних. Наприклад, моделювання

економічних реформ в Україні після здобуття незалежності дозволяє здобувачам оцінити вплив економічних перетворень, таких як приватизація, на розвиток національної економіки.

Контент-аналіз навчальних матеріалів, створених за допомогою цифрових платформ, показав, що мультимедійні інструменти значно підвищують якість викладання. Інтерактивні карти, відео та віртуальні тури сприяють створенню динамічного освітнього середовища, яке стимулює пізнавальну активність. Використання цифрових архівів, де здобувачі освіти могли знайти оригінальні історичні документи, підвищують рівень критичного аналізу отриманої інформації.

Електронне навчання, або e-learning, створює умови для гнучкого засвоєння знань, яке може здійснюватися як у режимі онлайн, так і офлайн. Воно охоплює відеолекції, інтерактивні курси, вебінари, онлайн-тести та інші цифрові формати, що робить навчання більш інноваційним і захопливим.

Цифрові технології дають можливість доступу до освітніх ресурсів незалежно від географічного розташування чи фізичних можливостей здобувачів освіти, що сприяє забезпеченню рівності та інклюзивності. Завдяки адаптації освітнього процесу до індивідуальних потреб кожного здобувача освіти підвищується ефективність опанування матеріалу. Використання інтерактивних методів і мультимедійних інструментів стимулює розвиток критичного мислення та творчих здібностей, роблячи освітній процес цікавішим і мотивувальним [22, с. 371–372].

Окрім того, цифровізація сприяє доступу до міжнародних ресурсів, програм і досвіду провідних фахівців, що розширює освітні горизонти та забезпечує культурний обмін. Вона також спрощує взаємодію між учасниками освітнього процесу, сприяючи організації спільних проєктів і досліджень.

Завдяки цифровим технологіям відкривається можливість для безперервного саморозвитку через доступ до актуальних матеріалів та освітніх курсів.

Для розвитку креативності здобувачів під час вивчення історії можна, наприклад, використовувати онлайн-інструменти, такі як «Cartoon Master» та «Pixton», які дозволяють створювати мультфільми та комікси. Для запису подкастів з історичних тем зручно застосовувати сервіси «Easy Podcast» та «Dgrod Podbean». Платформа «Mozaik Education» надає доступ до готових 3D-матеріалів, що допомагає візуалізувати історичні події та процеси. Інтерактивні інтелектуальні карти та графічні ілюстрації можна створювати за допомогою «Bubbl.us», що сприяє розвитку аналітичних та критичних навичок. Здобувачі освіти можуть також використовувати «Slideboom» для створення навчальних ігор, а за допомогою «Roblox» розвивати творчі здібності, залучаючи їх до створення віртуальних історичних світів. Крім того, платформа «Roblox» може стати корисним інструментом для розвитку креативного мислення та залучення здобувачів до інтерактивного вивчення історії. Таким чином, ефективна інтеграція цифрових технологій сприяє трансформації освітнього процесу, вдосконаленню традиційних методів навчання та створенню нових підходів, що відповідають вимогам сучасного інформаційного суспільства.

Варто зазначити також важливість інноваційних методів викладання історії в закладах вищої освіти для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, які сприяють створенню інклюзивного освітнього середовища, що враховує їхні різноманітні потреби. Одним із таких методів є використання мультимедійних технологій, що дозволяє забезпечити доступ до навчальних матеріалів через відео, аудіо та інтерактивні платформи, що є важливим для здобувачів із порушеннями слуху або зору. Крім того, віртуальна та доповнена реальність допомагають створювати візуалізації історичних подій, що дає

можливість здобувачам із когнітивними порушеннями краще сприймати та запам'ятовувати матеріал, активно залучаючи їх до процесу навчання та розвитку критичного мислення [7, с. 141].

Ефективність кожного методу залежить від контексту, рівня підготовки педагогів, доступу до ресурсів та мотивації здобувачів освіти. Нижче представлено таблицю з аналізом конкретних методів, їхніх переваг, викликів та ефективності.

Таблиця 1

**Ефективність інноваційних методів викладання історії у ЗВО
України**

Інноваційний метод	Опис методу	Переваги	Виклики	Ефективність
Інтерактивні лекції	Використання мультимедіа, інтерактивних презентацій, обговорень та опитувань під час лекцій	Підвищення зацікавленості здобувачів освіти, активізація мислення	Потребує підготовки викладача, наявності технічного обладнання	Висока ефективність за умов належної підготовки
Дебати та дискусії	Організація обговорення історичних подій, ролей та перспектив через дебати	Розвиток критичного мислення, формування навичок аргументації	Можливі конфлікти через різні погляди, складно підтримувати фокус	Дуже висока для розвитку аналітичних навичок
Метод кейсів (Case Study)	Аналіз конкретних історичних ситуацій чи кейсів із залученням	Формує навички аналізу, подолання	Потребує значної кількості часу та ретельної підготовки кейсів	Висока, особливо для поглибленого розуміння матеріалу

	здобувачів освіти до обговорення	проблем, співпраці		
Фліппер-клас (перевернутий клас)	Попереднє вивчення матеріалу самостійно, а під час заняття – обговорення та виконання практичних завдань	Стимулює самостійну підготовку, підвищує глибину обговорення	Вимагає самодисципліни здобувачів освіти, доступу до матеріалів	Висока для здобувачів освіти з високою мотивацією
Метод проєктів	Виконання командних чи індивідуальних проєктів із теми, пов'язаної з історією	Розвиток навичок дослідження, співпраці, критичного мислення	Тривалий час виконання, можливе нерівномірне залучення учасників	Висока, особливо для міждисциплінарного навчання
Використання віртуальної реальності	Моделювання історичних подій чи середовищ у VR	Створює ефект присутності, підвищує зацікавленість	Висока вартість обладнання, потреба в спеціальних програмах	Висока, але залежить від ресурсів
Цифрові інструменти та платформи	Використання онлайн-ресурсів, інтерактивних карт, цифрових бібліотек, відеоуроків	Швидкий доступ до джерел, візуалізація складних концепцій	Потреба в технічних навичках, інтернет-залежність	Висока для візуального та інтерактивного навчання

Джерело: створено авторами

Отже, на сучасному етапі інноваційні технології сприяють гуманізації освітнього процесу, орієнтуючи його на розвиток пізнавальної активності та творчого потенціалу здобувачів вищої освіти. Наукові дослідження підтверджують значущість застосування мультимедійних технологій для активізації навчання та покращення сприйняття матеріалу.

Висновки. На основі аналізу використання інноваційних методів у викладанні історії можна зробити висновок, що найефективнішими є ті підходи, які сприяють активному залученню здобувачів освіти до освітнього процесу, стимулюють їхнє критичне мислення та забезпечують глибоке осмислення історичних подій. Зокрема, проблемне навчання дозволяє аналізувати суперечливі аспекти історії та формувати аргументовані висновки, а проєктні технології відкривають можливості для поглибленого вивчення окремих тем через власні дослідження. Інтерактивні методи, такі як дискусії, дебати та рольові ігри, створюють умови для розвитку аналітичних навичок та кращого розуміння історичних процесів. Також ефективним є використання мультимедійних ресурсів, що забезпечують візуалізацію складних історичних явищ і подій, як-от інтерактивні карти чи історичні хроніки. Доповнена реальність відкриває нові можливості для створення віртуальних екскурсій і реконструкцій, роблячи навчання більш захопливим та наочним. Водночас дослідницький підхід, що включає роботу зі справжніми історичними джерелами, архівними документами та аналіз фактів, сприяє формуванню цілісного розуміння історичних процесів.

Водночас використання цих методів висвітлює проблеми, пов'язані з недостатньою матеріально-технічною базою та потребою у вдосконаленні підготовки педагогів до їх впровадження.

Подальші дослідження мають зосередитися на вивченні впливу конкретних інноваційних підходів на якість засвоєння матеріалу та їхній адаптації до потреб різних груп здобувачів освіти.

Список використаних джерел

1. Гевко О., Макогончук Н. Інноваційні методи викладання історії України у вищих навчальних закладах в контексті дистанційної освіти. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2022. № 1(28). С. 85–94. URL: <https://dspace.nadpsu.edu.ua/handle/123456789/2482> (дата звернення: 15.01.2025)
2. Артикуца Н. В. Інноваційні методики викладання дисциплін у вищій юридичній освіті. *Інноваційні технології у вищій юридичній освіті: матеріали Міжнар. наук.-метод. конф., присвяченої 390-річчю з дня заснування Київської братської школи – предтечі Києво-Могилянської академії (м. Київ, 25–28 трав. 2005 р.)*. Київ: Стилос, 2005. С. 3–26. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/b1f537b3-aaf1-4a94-bfec-87e9602cc03a> (дата звернення: 15.01.2025)
3. Бистрова Ю. В. Інноваційні методи навчання у вищій школі України. *Право та інноваційне суспільство*. 2015. № 1(4). С. 27–33. URL: <https://apir.org.ua/wp-content/uploads/2015/04/Bystrova.pdf> (дата звернення 15.01.2025).
4. Черевичний Г. С. SWOT-аналіз професійної підготовки майбутніх учителів історії в університетах України. *Імідж сучасного педагога*. 2024. № 2 (215). С. 88–95. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-2\(215\)-88-95](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-2(215)-88-95)
5. Романько І. І. Використання технологій дистанційного навчання у процесі викладання навчальних дисциплін «Історія авіації» та «Історія України і української культури». *Науковий вісник Льотної академії. Серія: Педагогічні*

науки. 2022. № 11. С. 74–81. URL:
<https://dspace.sfa.org.ua/handle/123456789/1799> (дата звернення: 15.01.2025).

6. Коновалов О. Ю., Ульянова В. С., Снедкова Л. А. Застосування методу Сааті для аналізу показників ефективності змішаного, дистанційного та традиційного навчання в закладах вищої освіти. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 11(29). С. 1249–1259. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-11\(29\)-1249-1259](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-11(29)-1249-1259).

7. Співак Л. А., Гіренко Н. А., Співак Я. О. Сучасні інновації у викладанні історичного матеріалу учням з особливими освітніми потребами: європейська практика. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2022. № 104. С. 134–147. DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310/2022-104-2-134-147>

8. Москалюк М. М., Москалюк Н. В., Прокопів І. Б., Кравець М. Я., Ярема А. Р. Актуальність застосування STEM-технологій в навчальному процесі. *Actual priorities of modern science, education and practice: Proceedings of the XII International Scientific and Practical Conference (Paris, France, March 29 – April 01 2022)*. Paris, France, 2022. С. 591–596.

9. Пінчук О., Лупаренко Л. Дидактичний потенціал використання цифрового контенту з доповненою реальністю. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2022. Вип. 63. С. 39–57.

10. Fegely A. G., Hagan H. N., Warriner G. H. A practitioner framework for blended learning classroom inquiry-based virtual reality lessons. *E-Learning and Digital Media*. 2020. № 17 (6). P. 521–540.

11. Коляда І. А., Камбалова Я., Королько А. Мультиперспективність історії в умовах нової української школи. *Педагогічна освіта: теорія і*

практика. 2023. № 34–38. С. 159–171. DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2023-34.159-171>

12. Про вищу освіту: Закон України від 1 липня 2014 року № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 15.01.2025).

13. Кириченко С. В. Переваги навчальної платформи Kahoot для вчителів історії. *Професіоналізм педагога в умовах освітніх інновацій: матеріали VII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (м. Слов'янськ, 06–07 грудня 2023 року). Слов'янськ, 2023. С. 87–90.

14. Юда Л. А. Проблеми формування гнучких навичок (soft skills) у процесі викладання історії української культури у ЗВО. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка*. 2021. Т. 168. № 12. С. 81–86. URL: <https://epub.chnpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/7425> (дата звернення: 15.01.2025).

15. Garcia M. B. Augmented Reality in History Education: An Immersive Storytelling of American Colonisation Period in the Philippines. *International Journal of Learning Technology*. 2020. Vol. 15. № 3. P. 234–254.

16. Moss J. M. The educational experience of virtual reality: an archaeological case study of the Maya Site, Vista Alegre. Georgia State University, 2018. 131 p.

17. Puig A., Rodríguez I., Arcos J. L., Rodríguez-Aguilar J. A., Cebrián S., Bogdanovych A., Piqué R. Lessons learned from supplementing archaeological museum exhibitions with virtual reality. *Virtual Real.* 2019. Vol. 24. P. 1–16.

18. Гула Л. В. Методи активізації навчання у ЗВО: сучасні тренди. *Інноваційна педагогіка*. 2022. №54(1). С. 133–136. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/54.1.28>

19. Середюк Т. Сучасні інформаційні технології для створення цифрового освітнього контенту на уроках технологій. *Професійна діяльність*

учителя в умовах цифрової трансформації освіти. Зб. наук. та наук.-метод. пр. Хмельницький, 2022.

20. Бондаренко Н. Storytelling як комунікаційний тренд і усепредметний метод навчання. *Українська мова і література в школі*. 2019. № 3. С. 2–7. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/716893/1/BNV_MiR_19-07.pdf (дата звернення: 15.01.2025).

21. Горбатюк О. В. Інтерактивні технології навчання у закладах вищої освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2022. № 32. С. 20–30. DOI: <http://pedosv.kpnu.edu.ua/article/view/259214>

22. Пищик О. Інтеграція цифрових технологій у сучасну освіту: аналіз викликів та можливостей. *Актуальні проблеми в системі освіти: загальноосвітній заклад середньої освіти – доуніверситетська підготовка – заклад вищої освіти*. 2024. № 1(4). С. 368–377. DOI: <https://doi.org/10.18372/2786-5487.1.18752>